

Kras = kamen + voda

Priprava: Tina Poljšak, Notranjski muzej Postojna in Ivan Mitrevski. Ilustracije: Ivan Mitrevski.

KJER JE DANES KRAS, JE BIL NEKOČ DNO MORJA. TAM SO SE DOLGO NABIRALI OSTANKI ŠKOLJK, POLŽEV IN OSTALIH MORSKIH ORGANIZMOV. VSE TE UBOGE ŽVERCE SO V MILIJON LETIH ZA SABO PUSTILE DEBELO PLAST APNENCA. KAKO PA SE JE MORSKO DNO DVIGNILO DO NAS, BOMO VIDELI S POMOČJO ENOSTAVNEGA PRIKAZA.

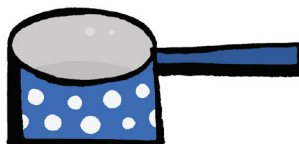

Prikaz delovanja tektonike

1. ZA POSKUS POTREBUJEMO:

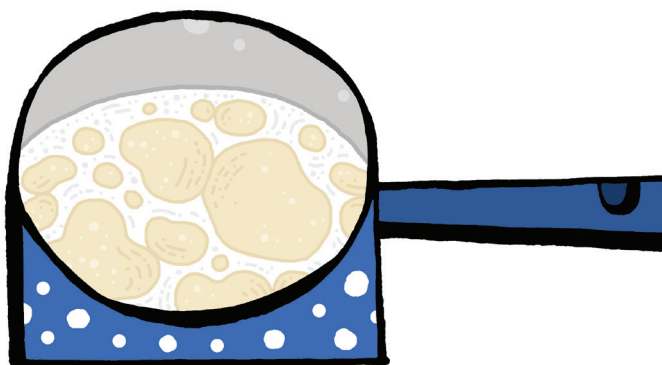

POL LITRA POLNOMASTNEGA ALI DOMAČEGA MLEKA,

POSODO ALI KOZICO IN ŠTEDILNIK ALI GRELNIK.

2. POLNOMASTNO MLEKO ZLIJEMO V POSODO IN GA NA GRELNIKU POČASI SEGREVAMO. POZORNO OPAZUJEMO NEVERJETNO VZNEMIRLJIVO DOGAJANJE.

3. NA POVRŠINI SE PO KRATKEM ČASU NABERE SLOJ MAŠČOBE, KI PREDSTAVLJA TRDNO ZEMELJSKO SKORJO — POVRŠINO. Z NADALJEVANJEM SEGREVANJA SE ZGOŠČENI SLOJ RAZLOMI IN POSAMEZNI DELI TRDNE MAŠČOBE SE ZAČNEJO NARIVATI OZIROMA NASLOJEVATI DRUG NA DRUGEGA.

4. V NARAVI SE PODOBNO DOGAJA Z OHLAJENO SKORJO PLANETA, SAJ JE VES ČAS POD VPLIVOM TEKOČE IN ŽAREČE NOTRANJOSTI ZEMLJE. S PREMIKANJEM IN KROŽENJEM VROČE SREDICE, SE PREMIKAJO TUDI PRELOMLJENI KOSI STRJENE SKORJE. POJAV IMENUJEMO TEKTONIKA. OBIČAJNO PREMIKE SPREMLJAJO TUDI POTRESI RAZLIČNIH JAKOSTI.

TAM, KJER SE TEKTONSKE PLOŠČE NASLOJUJEJO ENA NA DRUGO, SE POVRŠINA DVIGNE, ZARADI ČESAR VČASIH NASTANEJO GORE. ZARADI NARIVANJA MAJHNE JADRANSKO-DINARSKE PLOŠČE PROTI EVROPI SE JE DVIGNILO MORSKO DNO. NASTALE SO ALPE IN DINARSKO GOROVJE, KATEREGA DEL JE TUDI KLASIČNI KRAS.

TAM, KJER SE TEKTONSKE PLOŠČE ODMIKAJO ENA OD DRUGE, PROSTOR PONAVALI ZALIJE MORJE.

NA STIČIŠČIH PLOŠČ TEKOČA NOTRANJOST ZEMLJE VČASIH IZBRUHNE NA POVRŠJE. TAKO NASTANEJO VULKANI.

TEKTONSKE PLOŠČE PLAVAJO NA TEKOČI NOTRANJOSTI PLANETA.